

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förskottsstat för försvarsväsendet m. m.; given Stockholms slott den 8 september 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att förklara, att den av Kungl. Maj:t den 26 augusti 1939 med stöd av riksdagens beslut angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40 fastställda förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet i den utformning, som framgår av bilaga vid statsrådsprotokollet.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 8 september 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter:

Tidigare denna dag har jag vid anmälan av förslag till tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår utvecklat de skäl som synas mig föranleda, att medel för vissa av krisläget orsakade utgifter nu böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande genom en förklaring, att den redan fastställda förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet i oförändrad eller modifierad form.

I nyssnämnda sammanhang har en kort redogörelse lämnats för utformningen av de beslut som fattats angående utbetalningar av medel från de å

förskottsstaten uppförda anslagen. I huvudsak gäller, att de militära förvaltningsmyndigheterna, statskontoret och riksgäldskontoret, vilka myndigheter erhållit förfoganderätt över de olika samlingsanslagen, ha att av dessa anslag verkställa utbetalningar i enlighet med Kungl. Maj:ts dispositionsbeslut samt skola redovisa dessa utbetalningar i anslutning till anslagsfördelningen å riksstaten, med visst undantag likväl för utbetalningarna för de i anledning av den förstärkta försvarsberedskapen organiserade förbanden m. m. Med de givna bestämmelserna har åsyftats att vinna *dels* en koncentration av anslagsbelastningen på så få händer, att ständig översikt vinnes över dennas utveckling, *dels* också en sådan utgiftsspecifikation, att en reglering av de verkställda utbetalningarna utan svårighet skall kunna ske genom fastställande av en tilläggsstat, utformad enligt gängse principer. Hur utgiftsspecifikationen skall i praktiken tillämpas har Kungl. Maj:t överlåtit åt de utbetalande myndigheterna att bestämma. Detta har väsentligen skett för att underlätta expeditonsarbetet.

Då den valda formen för utbetalning och redovisning av anslagen å förskottsstaten synes mig på ett tillfredsställande sätt tillgodose kraven på budgetär kontroll över anslagsanvändningen, saknar jag anledning att av redovisningstekniska skäl föreslå en ytterligare anslagsuppdelning utöver den som genomförts i den av riksdagen godkända beredskapsstaten för försvarsväsendet m. m. och den därpå grundade förskottsstaten. Däremot anser jag mig böra förorda, att en närmare precisering av anslagsändamålen skall ske i två fall genom att anslagen, samtidigt med att deras totalbelopp höjas, klyvas i ett anslag för personalkostnader och övriga löpande omkostnader och ett anslag för engångsutgifter. De anslag som föreslås uppdelade äro anslaget till försvarsväsendet i allmänhet under fjärde huvudtiteln samt anslaget till allmänna utgifter för försvarsberedskap under sjunde huvudtiteln. Efter uppdelningen av sistnämnda anslag torde å det nya personalanslaget under sjunde huvudtiteln böra avföras även de smärre löpande utgifter för civila myndigheter, som direkt följa av beslut om förstärkt beredskap inom försvarsväsendet; dessa utgifter ha hittills avförts å anslaget till försvarsväsendet i allmänhet.

Innan jag går in på frågan om avvägningen av anslagen å förskottsstaten och behovet av en komplettering av staten med nya anslag, vill jag något beröra den återverkan på anslagsutformningen och redovisningen, som ett beslut om allmän mobilisering och en övergång i samband därmed till de i krigskassareglemente meddelade bestämmelserna skulle erhålla.

Vid allmän mobilisering upphör redovisningen i enlighet med fjärde huvudtiteln å riksstaten att tillämpas. I stället skall redovisning ske efter en starkt förenklad anslagsfördelning. Den närmare utformningen av en sådan fördelning har varit föremål för överläggningar mellan vederbörande myndigheter. Den synes böra komma under omprövning i samband med att förslag förelägges riksdagen om den revision av förskottsfullmakten som i det angivna läget skulle bli ofrånkomlig. Vid allmän mobilisering måste

väsentligt ökade belopp stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Ehuru dessa torde böra av riksdagen anvisas under samma anslagsrubriker som nu föreslås uppförda å förskottsstaten, är det för behovsprövningen önskvärt, att medelsanvisningen grundas på en närmare specifikation av utgifterna. Denna synes lämpligen böra ske i anslutning till den för mobiliserings- och krigsfall avsedda, förenklade anslagsfördelningen.

Vid övervägande av frågan, till vilka belopp anslagen å förskottsstaten nu böra beräknas, har utgångspunkten varit, att anslagen liksom hittills skulle upptagas förslagsvis med det förbehållet, att de ej få överskridas utan att riksdagen inkallas eller ändock skall sammanträda inom tjugo dagar respektive — då riksdagen är samlad — utan att tillfälle beredes riksdagen att taga ställning till det uppkomna läget. Det har då synts lämpligt att upptaga anslagen med de belopp som kunna beräknas åtgå under förutsättning av fortsatt förstärkt försvarsberedskap till utgången av januari 1940, vid vilken tidpunkt ärendet under alla förhållanden bör komma under riksdagens omprövning.

Från angiven utgångspunkt har en höjning av beloppen för de tre samlingsanslagen för de olika försvarsgrenarna (anslagen Da, Ea och Fa) till 115, 70, respektive 40 miljoner kronor framstått såsom erforderlig. För de för försvarsväsendet gemensamma, löpande kostnaderna (Gb), torde böra beräknas ett avrundat belopp av 5 miljoner kronor.

För erforderliga engångsutgifter för försvarsväsendet (Ga), alltså främst materielanskaffning, vill jag efter samråd med chefen för försvarsdepartementet förordna en förskottsanvisning av 100 miljoner kronor, eller lika mycket som i beredskapsstaten avsetts för motsvarande ändamål. Riksdagens vederbörande utskott torde böra erhålla en redogörelse för de behov, vilka åsyftas med denna anvisning. Från sistnämnda förskottsanslag böra bestriktas utgifterna för all materielanskaffning av engångsnatur, som av Kungl. Maj:t må beslutas efter framläggande denna dag av förslag om täckande å tilläggsstat av de motsvarande kostnader som intill nu påförts förskottsanslaget.

Den för gemensamma civila ändamål avsedda summan under sjunde huvudtiteln föreslår jag höjd till 10 miljoner kronor med lika fördelning mellan anslaget till löpande utgifter för förstärkning av den civila administrationen m. m. och anslaget till engångsanskaffning av materiel för civilbefolkningens skydd m. m.

Förskottsanslaget för investeringar vid kommunikationsverken torde kunna uppföras med oförändrat belopp.

Erfarenheten under de förflutna veckorna ger vid handen, att kapitalmedel böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande ej endast för anläggningsarbeten vid kommunikationsverken utan även för vissa andra utgifter av investeringskaraktär. Jag förordar därför, att förskottsstaten kompletteras med ett nytt anslag för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet. Anslaget, som torde

böra upptagas under fonden för förslag till statsverket, synes mig lämpligen kunna beräknas till 10 miljoner kronor.

En i enlighet med det anförda utformad, reviderad förskottsstat torde få såsom bilaga fogas vid protokollet i detta ärende.

I samband med godkännande av beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40 har riksdagen förklarat att, om finansfullmakten tagits i anspråk för försvarsdepartementets del i avseende å ett sammanlagt belopp av 100 miljoner kronor, ytterligare medel av de å beredskapsstaten för samma departement upptagna anslagsbeloppen icke finge disponeras under annan förutsättning än att Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skulle inom tjugo dagar sammanträda. Denna begränsning av dispositionsrätten torde, med de utgångspunkter som valts för anslagsberäkningen, icke längre böra upprätthållas. Jag förutsätter sålunda, att riksdagen icke i samband med beslut om fortsatt giltighet för förskottsstaten uppställer motsvarande begränsning att gälla för dess fortsatta tillämpning.

Det kunde ifrågasättas, att Kungl. Maj:ts dispositionsrätt över de olika anslagen för engångsutgifter borde begränsas att avse tid, då riksdagen icke är samlad. I förevarande läge finnes dock anledning att bereda Kungl. Maj:t möjlighet att utan tidsutdräkt vidtaga alla de anstalter som utvecklingen kan göra erforderliga. Jag förutsätter likväl att, när så utan olägenhet kan ske, utgifter hänförliga till anslaget b under sjunde huvudtiteln och de båda anslagen å kapitalbudgeten underställas riksdagens prövning och att sålunda för dessa anslags del den angivna begränsningen i praktiken kommer att i det väsentliga genomföras.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att förklara,

att den av Kungl. Maj:t den 26 augusti 1939 med stöd av riksdagens beslut angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1939/40 fastställda förskottsstaten skall äga fortsatt giltighet i den utformning, som framgår av bilaga vid detta protokoll.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
V. Schwartz.

*Bilaga.***Förskottsstat för försvarsväsendet m. m.****Driftbudgeten.**

			Kronor
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>			
IV.	Försvarsdepartementet	330,000,000	
VII.	Finansdepartementet	10,000,000	340,000,000
		Summa	340,000,000

Kapitalbudgeten.

		Kronor
<i>Kapitalinvestering:</i>		
VII.	Fonden för förlag till statsverket	20,000,000

Egentliga statsutgifter.**IV. Försvarsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	D. Lantförsvaret.		
a	Lantförsvaret, <i>förslagsvis</i>		115,000,000
	E. Sjöförsvaret.		
a	Sjöförsvaret, <i>förslagsvis</i>		70,000,000
	F. Flygvapnet.		
a	Flygvapnet, <i>förslagsvis</i>		40,000,000
	G. Gemensamma anslag.		
	Försvarsväsendet i allmänhet:		
a	Engångsutgifter, <i>förslagsvis</i>	100,000,000	
b	Löpande utgifter, <i>förslagsvis</i>	5,000,000	105,000,000
	Säger för gemensamma anslag		105,000,000
	Summa		330,000,000

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
	Allmänna utgifter för försvarsberedskap:		
a	Förstärkning av den civila administrationen m. m., <i>förslagsvis</i>	5,000,000	
b	Engångsanskaffning av materiel för civilbefolk- ningens skydd m. m., <i>förslagsvis</i>	5,000,000	10,000,000
	Summa		10,000,000

Kapitalinvestering.**VII. Fonden för förlag till statsverket.**

		Kronor	Kronor
a	Kommunikationsverken, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
b	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förslagsvis</i>		10,000,000
Summa			20,000,000